

ASPECTE PRIVIND EXPLOATAREA ZĂCĂMINTELOR CARBONIFERE DIN JUDEȚUL PUTNA

Ionuț Iliescu
Aurora - Emilia Apostu

Una din bogățiile cu care Divinitatea a înzestrat județul nostru o reprezintă cărbunele ¹. Așa cum se va vedea din rândurile de față, de-a lungul timpului, oamenii acestor locuri nu au acordat atenția cuvenită zăcămintelor aflate în adâncul pământului. Exploatarea acestora s-a făcut sporadic, nesistematic și mai degrabă empiric, în unele cazuri. Motivul principal l-a constituit lipsa unor straturi consistente, care să reclame investițiile necesare.

Interesul manifestat de autoritățile locale față de zăcămintele carbonifere datează de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Ocazia s-a ivit în anul 1884, când geologii români au făcut primele cercetări în zonă ². Straturile de cărbuni, formate ca urmare a unor îndelungi procese geologice, se întâlnesc pe locul fostelor lacuri, mlaștini, delte, uneori și lunci ale apelor curgătoare, unde s-au acumulat, de-a lungul perioadelor geologice, imense cantități de materie organică vegetală (rășini, plută, clorofilă etc.) ³.

¹ **cărbune** = rocă sedimentară organogenă, de culoare gălbuie sau brună până la neagră, folosită drept combustibil și ca materie primă în metalurgie și în industria chimică (Gogu Pârvu, *Mici enciclopedii și dicționare ilustrate. Minerale și roci*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 96 - 97).

² Mihail Canianu, Aureliu Candrea, *Dicționar Geografic al Județului Putna de...*, Lucrare premiată de Societatea Geografică Română în ședința adunării generale din martie 1893, Tipografia și Fonderia de Litere Thoma Basilescu, București, 1897, p. 259.

³ Teofil Gridan, *Petrologia - știință a rocilor*, Editura Albatros, București, 1983, p. 108 - 109.

La Șindrilari - cătun în comuna Mera - s-au descoperit două straturi de lignit ⁴ de o calitate destul de bună. Grosimea acestor straturi era de 1 - 1,5 m ⁵.

Aveau să treacă aproape două decenii însă, până când să se găsească un întreprinzător particular care să se ocupe de exploatarea acestora.

La 9 februarie 1900, Camera de Comerț și Industrie din Focșani informa Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor că, în comuna Mera din județul Putna, pe terenurile locuitorilor împrăștiate, în baza Legii Rurale din 1864, se află o veche mină de cărbuni. Aceștia începuseră s-o exploateze înainte de 1895, cărbunii fiind comercializați prin împrejurimi. După scurt timp, exploatarea la mină a fost sistată.

Odată cu punerea în aplicare a noului regim minier, Ministerul amintit a aprobat mai multe cereri de exploatare a cărbunilor în Plasa Vrancea, printre care și cea care viza mina aflată în discuție. Acești „*preținși exploratori ... caută a profita de o descoperire deja făcută*” ⁶, fiind sub protecția Primăriei Comunei Mera. Instituția menționată „*fie din ignoranță, fie din rea voință, a spus locuitorilor să nu mai facă nici un demers pentru obținerea dreptului de exploatarea minei, căci după noua lege proprietatea minelor este a Statului*” ⁷. Mina aparținea în realitate locuitorilor, care o puteau exploata doar în condițiile respectării Legii Minelor.

⁴ **lignit** = cărbune natural de calitate inferioară, sfărâmicios, de culoare brună - negricioasă, folosit drept combustibil energetic în termocentrale, în transporturi, la încălzirea imobilelor: *miroase strașnic a funingine de lignit* (Ioan Oprea, Carmen - Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Dicționar Universal Ilustrat al Limbii Române*, vol. 6, K - monom, Ediția a patra revăzută și adăugită, Editura Litera, București, 2010, p. 99).

⁵ Mihail Canianu, Aureliu Candrea, *op. cit.*, p. 261.

⁶ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 34 / 1900, f. 1.

⁷ *Ibidem*, f. 1 verso.

La 18 februarie 1900, Subprefectura Plasei Gârlele - Biliеști informa Prefectura Județului Putna de cele întâmplate la Mera în vederea soluționării acestei afaceri: „*am chemat la Oficiul primăriei pe mai mulți locuitori fruntași, precum și pe primar, șeful de garnizoana lor și i-am obligat a încunoștiința pe toți locuitorii că dâșii au drept de folosință asupra minei de cărbuni care se află pe teritoriul lor, însă în acest scop să caute a respecta legea minelor.*

*Din informațiile ce le-am cules în localitate, locuitorii din Mera, nu au toți drept asupra acestei mine de cărbuni, decât numai acei pe a căror pământuri se află; așa că aceștia din urmă caută a să asocia între ei pentru a o pune în exploatare”*⁸.

Ca urmare a solicitării venite din partea Ministerului Domeniilor, la 30 octombrie 1900 Camera de Comerț și Industrie Focșani cerea Prefecturii Județului Putna o probă de cărbuni din mina de la Mera. Cererea era motivată astfel: „*Astăzi, când cărbunii de pământ sunt rari și foarte scumpi, punerea în evidență a minei de la Mera - prin expunere de eșantioane - are pentru mai mulți siguranță determină pe câțiva capitaliști să întreprindă exploatare ei”*⁹. Exploatarea minei - aflată în regiunea Minieră I Târgu Ocna¹⁰ - trebuia să se facă nu doar în beneficiul întreprinzătorului, ci și al locuitorilor din Mera¹¹.

La 22 februarie 1903, Serviciul Industriei și Minelor, subordonat Direcțiunii Industriei, Comerțului și Minelor din cadrul Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor, informa Prefectura Județului Putna în legătură cu inițiativa unui anume Mihalache Chiriac. Acesta „*cere acordarea concesiunei pentru exploatare de cărbuni în localitatea numită « Pliscu de la Poenița », proprietatea locuitorilor din cătunul Șindrilari, pendinte de comuna Mera, Județul Putna și vă rog să binevoiți a lua măsuri ca acest estras*

⁸ *Ibidem*, f. 2 - 2 verso.

⁹ *Ibidem*, f. 3.

¹⁰ *Ibidem*, f. 22.

¹¹ *Ibidem*, f. 3.

să se afișeze atât în localul acelei onor Prefecturi, cât și la Subprefectură, la Primăria comunei respective și în cătunul Șindrilari, în conformitate cu legea minelor”¹².

Mihalache Chiriac avea eliberat, la acca dată, permis de explorare pentru zona respectivă, cu o suprafață de 600 ha. Mai avea însă nevoie și de acordarea unei concesiuni de exploatare. Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor avea să publice cererea petiționarului, „conform prescripțiunilor articolului 41 din Legea minelor, pentru ca toți acei care ar avea ceva de reclamat în contra instituirii acestei concesiuni să o poată face în termenul de 2 luni fixat de lege”¹³.

În 1906, mina de cărbuni de la Șindrilari era exploatată de trei întreprinzători: Ilie Capotes, Gheorghe Cotoran din Bârlad și Mihalache Chiriac din Odobești. O perioadă de timp lucrul la mină va fi întrerupt.

În 1911, acesta cedează, se pare, drepturile sale lui C. C. Dragomir din București.

Dacă până atunci cantitățile de cărbune extrase erau mici, în perioada 1916 - 1918 armata de ocupație germană a exploatat mina în mod sistematic.

După război, C. C. Dragomir a reluat afacerea, extracția de cărbune făcându-se însă cu intermitențe, în perioada 1922 - 1926¹⁴.

Documentele de arhivă cercetate nu lasă să se întrevadă rezolvarea favorabilă a celor două inițiative din anii 1900 și 1904.

În anul 1935, doctorul în geologie Mircea Păucă, în urma cercetărilor efectuate în județul Putna, avea să întocmească un raport referitor la bogățiile minerale ale județului Putna¹⁵. Se amintește, în acest document, și de cărbunii de pământ din punctul Poienița (aflat la

¹² *Ibidem*, dosar nr. 22 / 1903, f. 4.

¹³ *Ibidem*, f. 5.

¹⁴ Costică Drăstaru, *Monografia Andrieașu, 1445 – 2005. 560 de ani de atestare documentară*, Editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2005, p. 30.

¹⁵ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 22 / 1903, f. 112.

vest de Mera). De vârstă meoțiană ¹⁶, ei ocupau cinci straturi verticale, grosimea lor variind de la 1 dm și până la lentile groase de 0,5 m. Din punctul de vedere al aspectului, acesta este sticlos, foios în unele locuri, compact în altele ¹⁷, indicele calitativ fiind comparabil cu cel al lignitului extras din zona Comănești ¹⁸.

Tot în 1935 s-au făcut analize pentru depozitele de cărbune din zona Andreiașu, de către Institutul Tehnologic C. F. R. . Puterea calorică a cărbunilor de aici era mare - între 5.802 și 6.348 kcal / mg. Din acest punct de vedere, ei erau superiori celor din bazinele carbonifere Comănești și Petroșani ¹⁹.

Aflați în punctele Andreiașu de Sus, dealul Mușa, pârâul Valea Neagră și Hotaru, cărbunii bruni în tranziție spre huiă ²⁰ ocupă mai multe straturi oblice cu o grosime de aproximativ doi metri, depărtarea dintre ele fiind mică (mai puțin de o jumătate de metru) ²¹.

¹⁶ **Meoțian** = primul etaj al Pliocenului din România (*Pliocen* = perioada de acum 5,3 - 2,6 milioane de ani). A doua perioadă a Neogenului, respectiv, perioada care a precedat Pleistocenului (*Pleistocen* = prima epocă a Cuaternarului), caracterizată prin, alternanțe de intervale reci cu perioade calde, prin răspândirea, în regiunile temperate, a unor specii de mamifere ca elefanții, rinocerii etc. și, mai ales, prin apariția omului (Liviu Ionesi, *Petrologia rocilor sedimentare*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2005, p. 45; Leonard Olaru, Liviu Ionesi, D. Ștabără, *Geologie fizică*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2004, p. 115).

¹⁷ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 22 / 1903, f. 120.

¹⁸ *Ibidem*, f. 121.

¹⁹ Costică Drâstaru, *op. cit.*, p. 30.

²⁰ **huiă** = cărbune natural de pământ, de culoare neagră - lucioasă, care arde ușor, rezultând un fum gros și negru; conține 80 - 85 % carbon și multe materii volatile. Este întrebuințat în industrie, la fabricarea cocsului, la extragerea gazului de iluminat sau drept combustibil (Ioan Oprea, Carmen - Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *op. cit.*, vol. 5, *gofrat - juxtă*, 2010, p. 102).

²¹ Costică Drâstaru, *op. cit.*, p. 31.

Un strat nou de cărbune avea să fie descoperit în zonă în anul 1943, când un localnic a săpat la 40 m adâncime în pământ, în vederea realizării unui puț²².

În perioada următoare, s-au pus bazele unei extracții de cărbune de pe moșia lui Gheorghe Orleanu, aflată în zona pârâului Cav, lângă satul Hotaru, în apropierea Dealului Plopilor. Galeria săpată avea o adâncime de doi metri și o lungime de cinci metri. Cărbunele extras era dus cu căruțele în orașele Mărășești, Focșani și Odobești, în vederea comercializării. Ulterior, galeria avea să fie dezafectată²³.

În 1947, readucând în actualitate necesitatea exploatării la scară industrială a bogățiilor miniere ale județului nostru, în vederea propășirii economice a acestuia, Primăria Orașului Focșani s-a adresat din nou mai multor ministere din Capitală (Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Lucrărilor Publice și Ministerul Economiei Naționale).

Se amintește, din nou, de necesitatea uzinei termice de la Poienița - Șindrilari, combustibilul constituindu-l cărbunii din zonă, cu o putere calorică de 8.000 H.P.²⁴.

Din analizele comparative efectuate rezultă că acest cărbune (de Șindrilari și Andreiașu) este inferior față de cel din zona Petroșani din punct de vedere al umidității și materialelor volatile, sensibil egal din punctul de vedere al puterii calorice și *superior* în ceea ce privește coeficientul de cenușă, sulf și carbon fix.

Raportat la cărbunele din zona Comănești, cel existent în zona Șindrilari - Andreiașu este inferior din punct de vedere al coeficientului de sulf, dar *superior* din punct de vedere al umidității, coeficientului de cenușă, carbon fix, materiale volatile și al puterii calorice²⁵.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, p. 32.

²⁴ S. J. A. N. Vn., dosar nr. 39 / 1947, f. 5 - 5 verso.

²⁵ Costică Drâstaru, *op. cit.*, p. 31 - 32.

La începutul anilor '80, cercetările geologice în județul Vrancea au readus, din nou, în atenția factorilor de decizie problema zăcămintelor de cărbuni. Rezultatul acestora avea să facă obiectul studiului „*Sinteza studiilor geologice privind teritoriul județului Vrancea*”, întocmit de I. Dumitrescu de la Facultatea de Geologie Tehnică I. P. G. G. - București ²⁶. Din păcate, documentul nu face nici o referire la posibilitatea de exploatare a cărbunilor din zona Mera.

O altă localitate vrânceană depozitară de zăcămintele de cărbuni este Reghiu. Zona de interes se află „*mai jos de primărie, atât pe dreapta cât și pe stânga Milcovului, prelungindu-se, cu ieșiri la suprafață, pe Podul Căpătanului*” ²⁷.

În anii Primului Război Mondial, gura de ieșire a minei se afla în spatele magazinului situat în apropierea Primăriei. Șeful minei era inginerul Ilie Kapatos, un adevărat profesionist, aflat însă la ordinele ocupantului german, care finanța întreaga activitate.

După război, mina s-a închis, galeriile s-au surpat, vagonetii nemaiputând fi aduși la suprafață.

Între anii 1953 - 1954 mina s-a redeschis, realizându-se o serie de guri de exploatare. Aflată în dreapta Milcovului, aproape de primărie, galeria principală avea o lungime de 250 m. În vederea cercetării zăcămintului, în zonă a fost săpat un puț cu o adâncime de 40 m. S-au descoperit mai multe straturi de cărbune.

Cea de a doua galerie, aflată în zona dispensarului, avea o lungime maximă de 45 m.

În vederea cercetării zăcămintului de cărbune din punctul Podul Căpătanului s-a mai săpat un puț a cărui adâncime era de 35 m. Stratul de cărbune descoperit a fost afectat de vânturi și ploi.

²⁶ S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 716 / 1972, f. 127.

²⁷ Ana Hanu, *Monografia comunei Reghiu*, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 40.

Cărbunii au fost folosiți de localnici atât pentru potcovirea cailor ²⁸, cât și drept combustibil pentru încălzirea locuințelor.

Din motive financiare, exploatarea s-a întrerupt.

În anul 1987, cercetările efectuate în zonă au scos la iveală un strat de cărbune cu o grosime de maximum 1,5 cm, puterea calorică fiind una foarte bună: peste 4.500 kcal / kg.

Cercetările au demonstrat existența cărbunelui și în zona denumită Malul Negru, nu departe de punctul de confluență al Reghiului cu Reghiorul.

Arealul zăcămintului fiind așadar destul de mare, nu este exclus ca, pe viitor, mina de la Reghiu să se redeschidă, faptul fiind benefic atât pentru industrie, cât și pentru forța de muncă existentă pe plan local ²⁹.

Zăcămintele de cărbuni se găsesc și la Vulcăneasa, pe pârâul Tăbăcărița ³⁰. Exploatarea în zonă nu s-a făcut niciodată la scară industrială, straturile de cărbuni fiind neînsemnate cantitativ, în ciuda faptului că, din punctul de vedere al calității, erau comparabili cu cărbunele brun aflat în bazinul Comănești ³¹.

La fel stau lucrurile și în cazul depozitului carbonifer de la Rotilești - Câmpuri pe Valea Sărățelu și pe Valea Râmnicului Sărat, între localitățile Jitia și Chiojdeni ³².

În ansamblu, concluziile la care aveau să ajungă geologii, cu prilejul cercetărilor efectuate în județul Vrancea, în anul 1972, erau totalmente defavorabile întocmirii unui proiect de exploatare

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*, p. 41.

³⁰ S. J. A. N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 123 / 1932, f. 120.

³¹ H. Grumăzescu, Ioana Ștefănescu, *Județul Vrancea*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970, p. 38.

³² S. J. A. N. Vn., fond Comitetul Județean Vrancea al Partidului Comunist Român, dosar nr. 716 / 1972, f. 141.

industrială a cărbunilor din zonă; se sublinia faptul că aceștia sunt fie de calitate inferioară, fie în cantități mici ³³.

Tocmai de aceea, exploatările făcute au fost sporadice și doar în limita posibilităților locale ³⁴.

³³ *Ibidem*, f. 141.

³⁴ *Ibidem*, f. 142.